



МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ  
ЮЖНОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ – гр. СМОЛЯН  
ТП „ДЪРЖАВНО ЛОВНО СТОПАНСТВО – КОРМИСОШ”

гр. Лъки, ул. „Хайдушки поляни” № 14, п.к. 4241, тел. 03052/2196, факс 03052/2073  
[www.dlskormisosh.ucdp-smolian.com](http://www.dlskormisosh.ucdp-smolian.com). e-mail: [dlskormisosh@ucdp-smolian.com](mailto:dlskormisosh@ucdp-smolian.com)

**ДОКЛАД ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ МОНИТОРИНГ НА ТЕРИТОРИЯТА  
НА ТП „ДЛС-КОРМИСОШ“ ПРЕЗ 2023 Г.**

**I. Финансов план на стопанството**

Във Финансовия план /ФП/ за 2023 г. на ТП „ДЛС-Кормисош“ са заложили за изпълнение следните дейности:

- Ползване на дървесина - през 2023 г. са планирани за ползване 19 216 м<sup>3</sup> лежаща маса в т.ч. 18 076 м<sup>3</sup> лежаща маса – промишлен дърводобив и 1 140 м<sup>3</sup> лежаща маса – местно население.

- Реализацията на дървесина спрямо заложените разчет за годината е в размер на 11 189 м<sup>3</sup> (58,23%) лежаща маса в т.ч. 10 879 м<sup>3</sup> (60,2%) лежаща маса – промишлен дърводобив и 310 м<sup>3</sup> (27,2%) лежаща маса – местно население. Ползването е осъществено върху площ от 451,4 ха (по ГСП 304,4 ха), в т.ч. възобновителни сечи – 64,5 ха (по ГСП 127,7 ха), отгледни сечи – 24,3 ха (по ГСП 160,7 ха), санитарни - 0,1 ха, (няма предвидени по ГСП), принудителни сечи – 351,2 ха (по ГСП 144,8 ха.), други (технически) сечи – 11,3 ха (по ГСП 16,0 ха.).

**Лесокултурни дейности:**

- Поставяне на феромонови уловки за борова процесия – извършено е поставяне на феромонови уловки за борова процесия на площ от 332 дка в отдели 75 ж, 135 б, 136 а, 136 б, 139 е, 139 з и 139 л.

- маркиране на лесосечен фонд 2024 - по ГСП 2016 г. 17 908 м<sup>3</sup>, реално са маркирани 18 227 м<sup>3</sup> ст.м. (102%).

**Ловностопански дейности:**

- подхранване на дивеча – извършено е подхранване на дивеча с концентриран фураж - 432 т. царевича, груб фураж – 88 т. /ливадно сено, люцерново сено – бали/, сочен фураж – 199 т. в т. ч. 175 т. ябълки, 18 т. моркови, 6 т. тикви, зеле и домати, гранула за подхранване на дивеча в БИСД – 10 т., каменна сол - 3 т.

**II. Социални споразумения**

В ТП „ДЛС-Кормисош“ е сформирана синдикална секция към КНСБ.

На 01.02.2023 г. е сключен Браншови колективен трудов договор на работещите в отрасъл "Горско стопанство - стопанисване" през 2023-2024 г. Договора е подписан от директорите на шестте държавни горски предприятия и синдикалната организация КНСБ.

Допълнителен колективен трудов договор между синдикалната секция на КНСБ и Директора на ТП „ДЛС-Кормисош“ не е подписан. Подписването на такъв договор става по инициатива на синдикалната организация. Синдикалната организация не е заявила желание пред ръководството на ТП „ДЛС-Кормисош“ за водене на преговори за подписване на колективен трудов договор.

През 2023 г. няма постъпили жалби от страна на работещите в ТП „ДЛС - Кормисош“.

### **III. План / програма за обучение и квалификация на персонала**

В годишната програма за обучение на служителите на ТП „ДЛС-Кормисош“ и работниците на фирмите изпълнители през 2023 г. са заложени обучения по горска сертификация и съвещание по маркиране на лесосечния фонд. За повишаване на капацитета на служителите от стопанството, пряко ангажирани с опазването на горските територии е проведено обучение за съставяне на констативни протоколи, актове за установяване на административни нарушения и съпътстващите ги документи. За проведените обучения са изготвени протоколи. Обученията са проведени от служителите на стопанството и не са издавани сертификати. Двама служители на стопанството са преминали курс по първа долекарска помощ, проведен от Академия Първа помощ и организиран от ЮЦДП и WWF – България . За преминалото обучение са издадени сертификати.

През 2023 г. за повишаване на капацитета на служителите от стопанството, пряко ангажирани с ловностопански дейности, са проведени обучения за оценка на ловни трофеи и обучение за работа с уреди и средства за упояване на дивеч, организирани от ЮЦДП, както и обучение за определяне на щети от едри хищници върху селскостопанско имущество, организирано от РИОСВ – Смолян.

### **IV. Здравословни и безопасни условия на труд вкл. на работниците на подизпълнителите**

За ограничаване на риска от трудови злополуки, аварии и екологични нарушения при осъществяване на планираните горскостопански дейности, преди започване на същите за всеки нов обект или при постъпване на нови работници, задължително се прави първоначален инструктаж. Провеждането на инструктажа се отразява в Книгата за инструктаж и инструктираните се подписват, че са запознати. При всяко въвеждане на работниците в нов обект се прави „Инструктаж за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и изисквания при провеждане на горскостопанските дейности“ и „Лист за проверка за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, изправност на техниката и спазване на изискванията за изпълнение на горскостопански дейности“, които се прикачват към досието на подотдела.

На работниците и служителите на ТП „ДЛС-Кормисош“ е предоставено работно и униформено облекло.

През 2023 г. на територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ няма регистрирани трудови злополуки.

В стопанството има един служител с намалена работоспособност, който е трудоустроен.

От направената оценка на риска на работното място, се прави заключение, че са осигурени условия за безопасно и нормално изпълнение на трудовата дейност.

Сключен е Договор № Д – 10 – 36/02.11.2022 г. между "Одик-69" ООД и ТП "ДГС - Карлово" за осигуряване на комплексно обслужване от служба по трудова медицина на работниците и служителите на ТП на ЮЦДП на територията на област Пловдив за срок от 36 месеца. Службата по трудова медицина организира периодични профилактични прегледи на работниците и служителите на стопанствата.

През 2023 г. не са извършвани проверки от Инспекция по труда.

## **V. Ангажиране на заинтересованите страни**

В ТП „ДЛС-Кормисош“ ежегодно се прави преглед на изготвения „Списък на заинтересованите страни“, който се актуализира в случаи на настъпили промени.

През 2023 г. беше проведена среща със заинтересованите страни, на която бе представен доклада за резултатите от проведения мониторинг на територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ за 2022 г., както и други съпътстващи документи, касаещи дейността на стопанството.

В стопанството не са постъпили искания от страна на заинтересованите страни за промяна в планираните горскостопански дейности.

В ТП „ДЛС-Кормисош“ са провеждани отделни срещи и съвещания с различните заинтересовани страни, на които се представя подробна информация и се обсъждат поставените за разискване въпроси. Кореспонденцията със заинтересованите страни се води чрез писма по пощата или по електронен път и устно чрез телефонни и явни разговори. На заинтересованите страни се предоставя информация от различно естество - за дърводобивните обекти, за горските територии неразрешени за паша в обхвата на стопанството, за подотделите, в които ще се извършват стопански и лесокултурни дейности, за ловностопанските дейности съвместно със СЛР „Чернатица“ и др.

Осъществява се постоянна връзка с кметовете на населените места по въпроси свързани с дейностите осъществявани на територия на стопанството. Разглеждат се въпроси относно закупуване на дървесина от физически лица за лична употреба, предимно на дърва за огрев. Ежегодно местното население се информира за местата, в които се предвижда провеждане на горскостопански дейности, чрез изпращане на информация до кметствата и поставянето ѝ на информационното табло на съответното кметство, за местностите, отделите и подотделите, в които се предвижда добив на дървесина и други горскостопански дейности. На заинтересованите страни се предоставя възможност за промяна в тези дейности, в случаи на засегнати права и собственост и ползване.

Във връзка с честване на Седмичата на гората, служители на стопанството организираха тържествена програма за отбелязване на празника с участието на 70 деца от гр. Лъки. Като част от инициативите посветени на празника бяха почистени от замърсени с битови отпадъци горски територии в землището на с. Борово, в местностите „Кръстова гора“ и „Метериза“. Също така бе извършено озеленяване и почистване на дворното пространство пред административната сграда на ТП „ДЛС-Кормисош“.

## **VI. Незаконни/нерегламентирани дейности в горите**

Във връзка с опазване на горските територии в обхвата на ТП „ДЛС-Кормисош“ са формирани 10 бр. охранителни участъка. Служителите отговарящи за опазването на горските територии са двама старши лесничея, 7 горски стражара и 4 ловни надзирателя. През 2023 г. няма подадени сигнали и жалби за незаконни/нерегламентирани дейности в горите.

През 2023 г. от служители на стопанството са извършени общо 42 бр. проверки от които 22 бр. проверки на обекти за добив на дървесина и 20 проверки по ЗЛОД. Периодично се осъществяват и проверки и от служителите на ЮЦДП и РДГ - Пловдив.

## **VII. Изпълнение на горскостопанския план**

1. Ползване на дървесина - през 2023 г. са планирани за ползване 19 216 м<sup>3</sup> лежаща маса. Реализацията на дървесина е в размер на 11 189 м<sup>3</sup> лежаща маса. Ползването е осъществено върху площ от 451,4 ха (по ГСП 304,4 ха), в т.ч.

възобновителни сечи – 64,5 ха (по ГСП 127,7 ха), отгледни сечи – 24,3 ха (по ГСП 160,7 ха), санитарни - 0,1 ха, (няма предвидени по ГСП), принудителни сечи – 351,2 ха (по ГСП 144,8 ха.), други (технически) сечи – 11,3 ха (по ГСП 16,0 ха.).

2. Извършени лесокултурни дейности през 2023 г. са както следва:

- поставяне на феромонови уловки за борова процесионка – извършено е поставяне на феромонови уловки за борова процесионка на площ от 332 дка в отдели 75 ж, 135 б, 136 а, 136 б, 139 е, 139 з и 139 л.

- маркиране на лесосечен фонд 2023 - по ГСП 2016 г. 17 908 м<sup>3</sup>, реално са маркирани 18 227 м<sup>3</sup> ст.м., (102%).

3. През 2023 г. е извършен ремонт на съществуващи горски пътища, като за опазване на същите, фирмите извършващи горскостопански дейности са информирани и са им издавани разрешителни за достъп /614 бр./ на превозните средства с указания за преустановяване на движение при лоши метеорологични условия.

4. Вид и количество на добитите недървесни горски продукти през 2023 г.

- пръчки - за добив на пръчки са издадени 7 броя позволителни, като са добити 196 бр. пръчки

### **VIII. Промени в границите, собствеността, функционалността и предназначението на територии в рамките на стопанството**

През 2023 година няма отразени промени в собствеността, начина на ползване или функционалните категории на горите.

Общата площ на ТП „ДЛС-Кормисош“ е 24 611,0 ха., като залесената такава е 21 492,7 ха. или 87,3 % от общата площ на стопанството, разпределена по вид собственост, както следва:

- Държавна собственост – 15 737,9 ха
- Общинска собственост – 912,1 ха
- Религиозна собственост – 2,7 ха
- Частна собственост – 2354,5 ха
- Съсобственост – 5524,8 ха
- Собственост на юридически лица – 79,0 ха

Във връзка с извършени по-точни замервания, през 2018 г., са актуализирани заповедите за обявяване на три от защитените територии, попадащи в границите на ТП „ДЛС-Кормисош“, както следва:

- Природна забележителност „Водопад Гюмберджията“ – увеличаване на площта от 2,000 дка на 2,097 дка. - Заповед No.РД-631 от 23.10.2018 г., бр. 99/2018 на Държавен вестник.

- Природна забележителност „Водопад Свети Дух“ – намаляване на площта от 5,000 дка на 2,883 дка. - Заповед No.РД-629 от 23.10.2018 г., бр. 99/2018 на Държавен вестник.

- Природна забележителност „Скален мост – Шапран дупка“ – намаляване на площта от 40,000 дка на 36,947 дка. - Заповед No.РД-630 от 23.10.2018 г., бр. 99/2018 на Държавен вестник.

- Площта на природна забележителност „Сливодолско падало“ не е променяна.

- Площта на сърцевинната зона на Биосферен парк „Червената стена“ след извършени по-точни замервания, последно е актуализирана през 2016 г. като тя е увеличена от 30 290 дка на 30 435, 300 дка. - Заповед № РД-363 от 28.06.2016 г., бр. 56/2016 на Държавен вестник

- Последната актуализация в площта на Защитена зона BG0001031 „Родопи-Средни“ е от 2021 г., като със Заповед № РД – 351 от 31.03. 2021 г. на Министъра на

околната среда и водите (ДВ, бр. 59 от 16.07.2021 г.), площта е увеличена на 1 551 120,045 дка. От нея в границите на ТП „ДЛС-Кормисош“ попадат 220744 дка, от които 192041 дка залесена и 28703 дка незалесена площ. Защитена зона BG0001031 „Родопи-Средни“ е обявена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

- Площта на Защитена зона BG0002073 „Добростан“ е 836554.4 дка, обявена с Заповед № РД-528 от 26.05.2010 г., бр. 47/2010 на Държавен вестник. От нея в границите на ТП „ДЛС-Кормисош“ попадат 181913 дка от които 156910 дка залесена и 25003 дка незалесена площ. Защитена зона BG0002073 „Добростан“ е обявена по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици.

В изпълнение на заповеди на Министъра на МЗХ, №РД49-421/02.11.2016 г. и РД49-493/13.12.2016 г. и със Заповед № 57/15.03.2019 г. на Директора на ТП „ДЛС-Кормисош“ е извършена актуализация в Списък на горите във фаза на старост (Old growth forests) и Представителни образци от естествени екосистеми, в които не се допускат горскостопански дейности, освен дейности за възстановяване до състояние, близко до естественото, като общата площ на горите във фаза на старост и представителните образци от естествени екосистеми е увеличена от 1962,70 ха, (на 2 213,5 ха, което е 14,06 % от общата площ на стопанството.

## **IX. Здравословно състояние на гората**

От извършените лесопатологични обследвания и постъпилите регистрирани сигнални листове за нападения и щети от абиотични и биотични фактори и оценка на здравословното състояние на горите на територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ са установени:

1. За повреди от абиотични въздействия в държавни горски територии на стопанството са подадени 99 бр. лесопатологични обследвания за ветролом и ветровал /игл./, ветролом и ветровал /шир./, снеголом и снеговал /игл./, снеголом /шир./, снеголом /игл./, снеговал /игл./, ветролом /игл./, ветровал /игл./
2. За болести по иглолистните видове е подадено 1 бр. лесопатологично обследване за съхнене на смърча.
3. За насекомни вредители по иглолистните видове са подадени 5 бр. лесопатологични обследвания за нападения от върхов корояд и 88 бр. за нападения от борова процессионка.
4. За горски пожари са подадени 3 бр. лесопатологични обследвания за повреди от пожари.

На територията на стопанството през 2023 г. не са възниквали големи природни нарушения /ветровали и каламитети/ заемащи над 20 % от площта на насажденията. Наблюдаваните ветровали и снеговали са на малка площ, което не се е отразило съществено на здравословното състояние на горите. През 2023г. на територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ са регистрирани 2 горски пожара на обща площ от 405 дка., причинени от мълния в следствие на гръмотевична буря. Не са констатирани негативни въздействия от антропогенни дейности.

За подобряване на здравословното състояние на горите на територията на стопанството, са изведени санитарни и принудителни сечи върху площ от 3230,40 дка., в т.ч.:

- санитарни сечи върху площ от 21 дка.
- принудителни сечи върху площ 3209,4 дка.

През 2023г. е проведена механична борба против борова процесия, на площ от 332 дка. Отчетеният ефект е между 45 – 50%. Стопанството не съхранява и няма налични неизразходвани ПРЗ.

Чрез проведените санитарни и принудителни сечи, и проведената механична борба, здравословното състояние на горите в стопанството се е подобрило.

## **Х. Ползване/добиви и горскостопански дейности**

### **1. Извършени лесокултурни дейности през 2023 г. са както следва:**

- Поставяне на феромонови уловки за борова процесия – извършено е поставяне на феромонови уловки за борова процесия на площ от 332 дка в отдели 75 ж, 135 б, 136 а, 136 б, 139 е, 139 з и 139 л.

- маркиране на лесосечен фонд 2023 - по ГСП 2016 г. 17 908 м<sup>3</sup>, реално са маркирани 18 227 м<sup>3</sup> ст.м., (102%).

**2. Добита и реализирана дървесина за периода 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. по данни от информационната система на ИАГ е както следва:**

Ползване на дървесина - през 2023 г. са планирани за ползване 19 216 м<sup>3</sup> лежача маса в т.ч. 18 076 м<sup>3</sup> лежача маса – промишлен дърводобив и 1 140 м<sup>3</sup> лежача маса – местно население. Реализацията на дървесина е в размер на 11 189 м<sup>3</sup> лежача маса в т.ч. 10 879 м<sup>3</sup> лежача маса – промишлен дърводобив (60,2%) и 310 м<sup>3</sup> лежача маса – местно население (27,2%). Ползването е осъществено върху площ от 451,4 ха (по ГСП 304,4 ха), в т.ч. възобновителни сечи – 64,5 ха (по ГСП 127,7 ха), отгледни сечи – 24,3 ха (по ГСП 160,7 ха), санитарни - 0,1 ха, (няма предвидени по ГСП), принудителни сечи – 351,2 ха (по ГСП 144,8 ха.), други (технически) сечи – 11,3 ха (по ГСП 16,0 ха.).

Реализацията на дървесина е 11 189 м<sup>3</sup> от различни дървесни видове (основно бб, чб, ела, см, бк, здб, гбр, трп), категории и сортименти (трупи за бичене, технологична дървесина, ОЗМ, дърва за огрев), което се равнява на 58,23 % спрямо заложения разчет за годината.

През 2023 г. са сключени общо 14 бр. договори за покупко-продажба на прогнозни количества стояща дървесина на корен, 9 броя договори за възлагане на дейността добив на дървесина и споразумение към дългосрочен договор между ЮЦДП и „МАРКОНИ ГРУП ЛЕС“ ЕООД за покупко-продажба на стояща дървесина на корен от горски територии – държавна собственост.

**3. През 2023 г. е извършен ремонт на съществуващи горски пътища, като за опазване на същите, фирмите извършващи горскостопански дейности са информирани и са им издавани разрешителни за достъп /614 бр./ на превозните средства с указания за преустановяване на движение при лоши метеорологични условия.**

а. Вид и количество на добитите недървесни горски продукти през 2023 г.

- пръчки - за добив на пръчки са издадени 7 разрешително, като са добити 196 бр. пръчки

## **XI. Гори с висока конзервационна стойност**

**1. Мониторинг на ВКС 1 - РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ.** Концентрации на биологично разнообразие, вкл. ендемични, редки, защитени и застрашени от изчезване видове с глобално, регионално или национално значение.

### **ВКС 1.1 - ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ**

## **Природни забележителности.**

- **Природна забележителност "Гюмберджията"** - Няма проведени лесовъдски дейности и мероприятия в защитената местност. Не са констатирани нерегламентирани дейности и повреди от биотични и абиотични фактори. Състоянието на горите е добро и не са нарушени природозащитните им функции.

- **Природна забележителност "Свети Дух"**- Няма проведени лесовъдски дейности и мероприятия в защитената местност. Не са констатирани нерегламентирани дейности и повреди от биотични и абиотични фактори. Състоянието на горите е добро и не са нарушени природозащитните им функции.

- **Природна забележителност "Скален мост - Шапран дупка"**- Няма проведени лесовъдски дейности и мероприятия в защитената местност. Не са констатирани нерегламентирани дейности и повреди от биотични и абиотични фактори. Състоянието на горите е добро и не са нарушени природозащитните им функции.

- **Природна забележителност "Сливодолско падало"** - Не са констатирани нерегламентирани дейности. Състоянието на горите е добро и не са нарушени природозащитните им функции.

## **Защитени зони за опазване на местообитанията**

- **Защитена зона „Родопи - Средни” BG0001031** – Проведени са възобновителни и отгледни сечи в естествени гори, целящи създаването на растежен простор и условия за формиране на насаждения, устойчиви на биотични и абиотични повреди. Тези дейности са предвидени в ГСП 2016 г. на ТП „ДЛС-Кормисош” и съответно са съгласувани с компетентните органи. Също така са проведени принудителни и санитарни сечи, поради наличието на повреди от снеголом/снеговал, ветролом/ветровал, корояди и горски пожари. Повредената дървесина е усвоена своевременно с цел да се избегне образуването на каламитети. Поради липса на изготвени планове за управление, стопанисването на горите в защитените зони по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците се извършва съгласно Закона за биологичното разнообразие и заповедите им за обявяване. За горските местообитания включени в Приложение 1 на ЗБР се спазват режимите и нормите за горскостопанските мероприятия дефинирани в наръчника „Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000”, издаден от ИАГ. В насажденията, в които са проведени отгледни сечи не е допуснато еднократно отсичане на повече от 20% от запаса на насаждението, а в тези с проведени възобновителни сечи не е допуснато еднократно отсичане на повече от 25 % от запаса на насаждението. При провеждане на сечите в насажденията се запазват стояща и лежаща мъртва дървесина и загиващи дървета, които са не по-малко от 10% от запаса на насаждението, като не по-малко от 5% е стояща мъртва дървесина. Проведените лесовъдски дейности не влошават състоянието и не нарушават функциите на защитената зона. Състоянието на горите, е добро и не са нарушени природозащитните им функции. В зоната не са констатирани нерегламентирани дейности.

## **Защитени зони за опазване на птиците**

- **Защитена зона „Добростан” BG0000207** – Проведени са възобновителни и отгледни сечи в естествени гори, целящи създаването на растежен простор и условия за формиране на насаждения, устойчиви на биотични и абиотични повреди. С цел подобряване естествените местообитания на дивеча, в зоната са проведени и технически сечи. Тези дейности са предвидени в ГСП 2016 г. на ТП „ДЛС-Кормисош” и съответно са съгласувани с компетентните органи. Също така са проведени

принудителни и санитарни сечи, поради наличието на повреди от снеголом/снеговал, ветролом/ветровал и корояди. Повредената дървесина е усвоено своевременно с цел да се избегне образуването на каламитети. Поради липса на изготвени планове за управление стопанисването на горите в защитените зони по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците се извършва съгласно закона за биологичното разнообразие и заповедите им за обявяване. За горските местообитания включени в Приложение 1 на ЗБР се спазват режимите и нормите за горскостопанските мероприятия дефинирани в наръчника „Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000 „ издаден от ИАГ. В насажденията, в които са проведени отгледни сечи не е допуснато еднократно отсичане на повече от 20% от запаса на насаждението, а в тези с проведени възобновителни сечи не е допуснато еднократно отсичане на повече от 25 % от запаса на насаждението. При провеждане на сечите в насажденията се запазват стояща и лежаща мъртва дървесина и загиващи дървета, които са не по-малко от 10% от запаса на насаждението, като не по-малко от 5% е стояща мъртва дървесина. Проведените лесовъдски дейности не влошават състоянието и не нарушават функциите на защитената зона. Състоянието на горите е добро и не са нарушени природозащитните им функции. В зоната не са констатирани нерегламентирани дейности.

## **ВКС 1.2 - ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ**

Мониторингът е механизъм за наблюдение, анализ и оценка на състоянието на биологичното разнообразие, а в управляваните от човека ландшафти е основен инструмент за проследяване на настъпилите промени в неговото състояние, в следствие на антропогенни дейности.

Една от основните цели на мониторинговите програми е да се събират регулярно данни за състоянието на видовете и техните местообитания и заплахи, чрез което могат да се сравнят тенденциите в състоянието на видовете и тяхната динамика във времето. В голяма част от методиките за отделните видове се препоръчва провеждането на ежегоден мониторинг.

Сертифицираните горскостопански единици, попадащи в Натура 2000 зони трябва да извършват горскостопанските си дейности така, че да не влошават благоприятното природозащитно състояние (БПС) на консервационно значимите видове и екосистеми, попадащи на тяхна територия. За да се установят настъпилите промени в установените ВКС (Индикатор 9.4.3), трябва да се оценят редица популационни параметри като срещаемост, полова и възрастова структура, относителна численост, прираст, смъртност, тенденции в състоянието на популациите, площ, структура и функции на местообитанията на съответните видове, влияния и заплахи в техните местообитания и т.н. Поради редица трудности обаче, като случайният и нерегулярен характер на събираните данни за присъствие/отсъствие на отделните видове, изключително малкият обем на извадката за повечето видове в съответната година, невъзможността за използване на необходимият кадрови и времеви ресурс, както и на наличната необходима техника, извършване на частични мониторингови дейности в периоди/сезони неподходящи за мониторинг на различните видове, неспазване на съответните методики за мониторинг и цялостното слабо извършване на мониторинговите дейности, се стига до изкривяване на резултатите и невъзможност да се оцени въздействието на дейностите по управление на ГСЕ върху състоянието на популациите на видовете и на околната среда като цяло. В това отношение, за да се изпълнят изискванията на стандарта за горска сертификация е силно препоръчително мониторингът на биологичното разнообразие да се извършва със същата приоритетност, като горскостопанските и ловностопанските дейности и при стриктно спазване на методиките на Националната система за биологично разнообразие.

На този етап събраните данни за присъствие/отсъствие на видовете могат да дадат само частична представа за разпространението на видовете и за значимостта на



отделните характеристики на гората за тях. От средата на 2018 г. до момента локациите на консервационно значимите видове се събират с точни GPS координати. Събраните данни служат за определяне на постоянното присъствие на консервационно значимите видове на ниво подотдел и съответно за включването им или не (при липса на достатъчно доказателства за постоянно присъствие) в Доклада за горите с висока консервационна стойност. За земноводните и влечугите включени в Приложение 1Б към Националния стандарт за горска сертификация и в Доклада за горите с висока консервационна стойност не са събрани данни. Единични локации са събрани само за видове земноводни и влечуги включени в приложенията на Директивата за хабитатите и в приложенията на ЗБР.

### Растителни видове

- **Родопска горска майка (*Lathraea rhodopaea*)** – през 2023 г. са попълнени 4 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 23 локации. Видът е в добро състояние, без следи от антропогенна намеса.

- **Пълзяща гудиера (*Goodyera repens*)** - през 2023 г. е попълнен 1 формуляр за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 39 локации. Част от находищата на вида бяха унищожени от възникналия голям пожар през 2021 година. За останалите находища не са констатирани заплахи.

- **Обикновена кандилка (*Aquilegia nigricans* / *Aquilegia vulgaris*)** – видът не е регистриран през 2023 г. За периода 2016 – 2023 г. са установени общо 12 локации.

- **Фривалдскиев зановец (*Chamaecytisus frivaldskyanus*)** - видът не е установен през 2023 г., както и през периода 2016 – 2023 г.

- **Родопско еньовче (*Galium rhodopeum*)** – видът не е установен през 2023 г., както и през периода 2016 – 2023 г.

- **Бохемски здравец (*Geranium bohemicum*)** - видът не е установен през 2023 г., а през 2022 г., когато е открит са регистрирани три находища

- **Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*)** - видът не е установен през 2023 г., а през 2022 г., когато е открит са събрани две локации

На територията на стопанството са регистрирани и други спорадично срещащи се консервационно значими видове растения като стрибърниева каменоломка (*Saxifraga stribrnyi*), халерово котенце (*Pulstilla halleri*), родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*), гризебахова тлъстига (*Sedum grisebachii*), вечнозелена каменоломка (*Saxifraga sempervivum*), обикновена гвачка (*Monotropa hypopitys*) и много видове орхидеи като торбест дланокоренник (*Dactylorhiza saccifera*), тризъбест салеп (*Orchis tridentata*), маймунски салеп (*Orchis simia*) истинска гнездовка (*Neottia nidus-avis*), зеленоцветна платантера (*Platanthera chlorantha*), дълголистен главопрашник (*Cephalanthera longifolia*), червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*), бял главопрашник (*Cephalanthera damasonium*), паяковидна пчелица (*Ophrys mammosa* ssp. *grammica*) и др.

### Животински видове

За видовете с най-много събрани регистрации от 2018 г. до сега, кафява мечка (492) и дива коза (91), на база техните локации и набор от еко-географски променливи определящи разпространението им, е изготвен анализ на потенциалните местообитания, под формата на пригодни, слабо пригодни и оптимални хабитати, разпределени по подотдели. За изготвянето на моделите на потенциалните местообитания е възприета методологията използвана при докладването за състоянието на видовете и местообитанията по чл. 17 от Директивата за хабитатите, за периода 2007 – 2012 г. (Ж. Спиридонов, Н. Спасов, Д. Златанова, Т. Любенов, В. Попов, К. Вълчев)

както и методологията използвана от Г. Попгеоргиев за изготвяне на потенциалните местообитания на земноводни и влечуги.

### **Бозайници:**

- **Кафява мечка (*Ursus arctos*)** - за изготвянето на модела на потенциалните местообитания на кафявата мечка (основан на реално установените регистрации на вида - индуктивен модел) са използвани три типа променливи на средата, определящи разпространението на вида – хидроложки, физико-географски и антропогенен фактор. Повечето от тези променливи са получени от цифров модел на релефа с размер на клетката 40x40м. Всички генерирани променливи са от непрекъснат тип, като само слойът за използването на земята е категоризиран.

1. Хидроложки индекси, характеризиращи локалните аспекти на влажността

- топографски индекс на влажността

- разстояние от водоеми

2. Физико-географски и ландшафтни особености

- тип земно покритие – слойът за типа земно покритие е обединен с дъбовите и буковите гори (важна хранителна база за вида) по ГСП (вкл. дъбовите и буковите гори от предоставените за стопанисване райони от ТП „ДГС-Славейно” и ТП „ДГС-Асеновград”) и е категоризиран в 12 класа. Типът земно покритие отразява хетерогеността на растителната покривка и има отношение към намирането на храна от вида, възможностите за укритие, микроклиматичните условия и други.

- пресеченост на терена – има отношение към създаване на условия за укрития за мечката на относително недостъпни за човека места, както и към създаване на определен микроклимат важен за денонощната активност на вида.

- надморска височина – отразява ландшафтните особености на релефа

- наклон на склона – влияе на достъпността от страна на човека, а също и на разходите на енергия, която мечката изразходва за придвижване

- изложение на склона – отразява локалните различия в температурата

- дневно анизотропно нагряване на субстрата – определя дневната динамика на локалните температури

- огънатост на склона – определя особеностите на релефа, имащи отношение към локалната влажност, натрупването на сняг, плътността на сипейте и други.

3. Антропогенен фактор

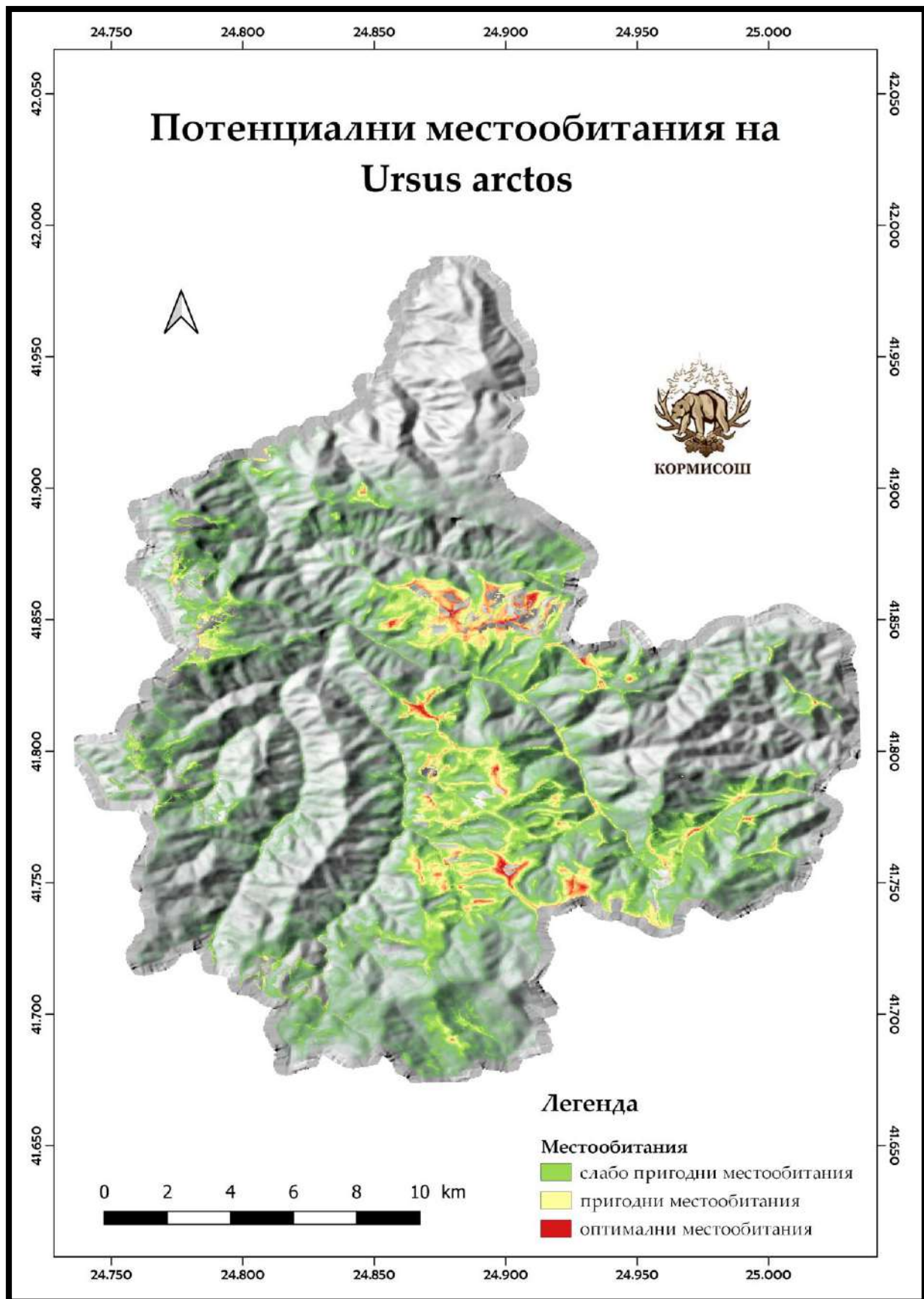
- цена за разстояние от населени места – отразява достъпността от страна на човека и интензивността на фактора антропогенно безпокойство. Представлява комбинация от наклон и разстояние до населени места

- цена за разстояние от чакала – отразява цената за придвижване (като енергиен разход за мечката) до чакала, като източник за подхранване на вида, особено през есенно-зимния период, но донякъде и като източник на безпокойство поради отстрел на други видове. Комбинация от наклон и разстояние до чакала

- цена за разстояние от сечища – отразява интензивността на фактора антропогенно безпокойство по време на горскостопански дейности и достъпността от страна на човека. Комбинация от наклон и разстояние до сечища.

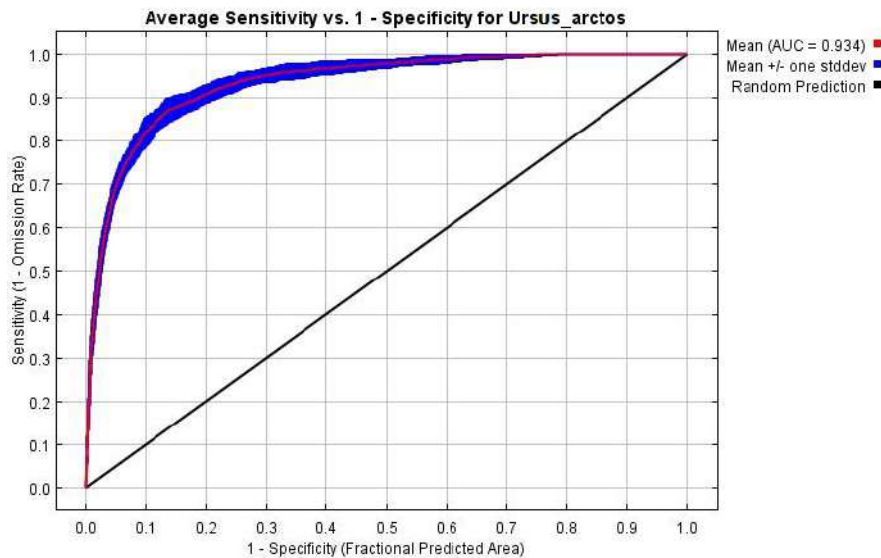
- разстояние от пътища - отразява достъпността от страна на човека и интензивността на фактора антропогенно безпокойство.

За създаването на модела на пригодните местообитания на вида са използвани 20 повторения за повишаване на неговата достоверност, като 25% от събраните регистрации са използвани за верификация на модела при всеки цикъл на повторение. Използваният метод на повторение е „Bootstrap”. Получените потенциални местообитания на вида са представени чрез средните стойности на модела (фиг.1) и са привързани към прилежащите им подотдели. Подотделите обаче не се публикуват в доклада поради изискванията за конфиденциалност.



Фиг. 1 Потенциални местообитания на кафявата мечка в ТП „ДЛС-Кормисош“

Фиг. 2 показва високата достоверност на модела в прогнозирането на потенциалните местообитания за вида. Стойността на площта между кривата и диагонала, (AUC=0.934) и формата на кривата (далеч от диагонала), показват отличен и стабилен модел.



Фиг. 2 ROC (receiver operating characteristic ) крива и средна стойност на площта под кривата (AUC) генерирана при изготвянето на модела

Площта на потенциалните местообитания за вида на база събраните до момента регистрации възлиза на 35 238 ха. Разбира се пригодните местообитания за мечката в ТП „ДЛС-Кормисош“ са много повече (не случайно ВКС 1.2 по отношение на кафявата мечка обхваща цялото стопанство), но в случая моделът показва пригодността на местообитанията само на база извършеният до момента мониторинг. При извършване на мониторинг на вида за цялата територия на стопанството, може да се моделира пригодността на местообитанията в цялото стопанство.

Резултатите от модела сочат, че най-голямо значение за избор на местообитание от кафявата мечка в ТП „ДЛС-Кормисош“ имат цената за разстояние от чакала, цената за разстояние от сечища, наклона и земното покритие, следвани от изложението и надморската височина. Всички останали променливи са с по-нисък принос за избора на местообитание. Тези резултати добре кореспондират екологията и биологията на вида (Табл. 1).

Променлива	Процентен принос	Значимост на пермутационния тест
Цена за разстояние от чакала	53.3	38.4
Цена за разстояние от сечища (до 2023г.)	25.2	28.4
Наклон в градуси	6.6	10.7
Тип земно покритие	4.4	1.6
Изложение	2.3	3.1
Надморска височина	2.1	2.1
Топографски индекс на влажността	1.7	2.1
Цена за разстояние от населени места	1.5	2.3
Разстояние от пътища	1.2	5.8
Пресеченост на терена	0.8	0.4
Огънатост на склона – индекс на конвергенция	0.7	0.6
Дневно анизотропно нагряване на субстрата	0.2	0.1
Разстояние до водоеми	0	4.6

Таблица 1. Значимост на еко-географските променливи за избор на местообитание от кафявата мечка в ТП „ДЛС-Кормисош“

За кафявата мечка е проведен и мониторинг по Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (НСМБР) съвместно със служители на РИОСВ – Смолян и РИОСВ – Пловдив. Резултатите са анализирани от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС). Заложени са и фотокапани на ИАОС за мониторинг на вида, като за използване на данните от фотокапаните за целите и на мониторинга по горската сертификация сме получили разрешение от служител на ИАОС. Поради малкият брой заснети индивиди обаче данните не бяха достатъчни за анализ на численост и плътност на вида, затова тези данни бяха включени в направения по-горе анализ на потенциалните местообитания.

- **Видра (*Lutra lutra*)** – видът не е установен през 2023 г., а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 4 регистрации.

*Други регистрирани консервационно значими видове бозайници, които не са включени в доклада за горите с висока консервационна стойност:*

- **Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*)** – за дивата коза също е изготвен анализ на потенциалните местообитания на база реално установените регистрации. Променливите, които са използвани за изготвянето на модела са разделени в три категории – хидроложки, физико-географски и антропогенен фактор.

1. Хидроложки индекси, характеризиращи локалните аспекти на влажността

- топографски индекс на влажността – има отношение към влажността по склона спрямо билата и пониженията на релефа – смята се, че местата, които са по-високо по склона, респ. с по-нисък индекс на влажност са по-благоприятни за дивата коза

2. Физико-географски и ландшафтни особености

- тип земно покритие – слой за типа земно покритие е обединен със скалите, сипеите, лесонепригодните голини и площи и поляните по ГСП (вкл. със скалите, сипеите, лесонепригодните голини и площи и поляните от предоставените за стопанисване райони от ТП „ДГС-Славейно” и ТП „ДГС-Асеновград”) и е категоризиран в 11 класа. Типът земно покритие отразява хетерогеността на растителната покривка и има отношение към хранителната база, местата за укритие и др.

- разстояние от пасища и храсти – характеризира близостта на хранителните ресурси

- разстояние от храсти – характеризира близостта на местата за укритие, почивка, храна и др.

- надморска височина - отразява климатичните и ландшафтните особености на релефа

- положение на склона – отразява относителното разстояние между най-близките било и речно легло. Показателят е свързан с локалната влажност на субстрата и съответно с подвижността на материали под влияние на гравитацията (лавини, снегозадържане и др.)

- огънатост на склона (индекс на конвергенция) – има отношение към влажността, натрупването на сняг, плътността на сипеите и др.

- планарна огънатост – има значение за раздалечаването и събирането на водните потоци, а от там влияе и върху ерозията, акумулацията, влажността и др.

- пресеченост на терена – отразява хетерогенността на терена

- разстояние от скални масиви

### 3. Антропогенен фактор

- цена за разстояние от населени места - отразява достъпността от страна на човека и интензивността на фактора антропогенно безпокойство. Представлява комбинация от наклон и разстояние до населени места

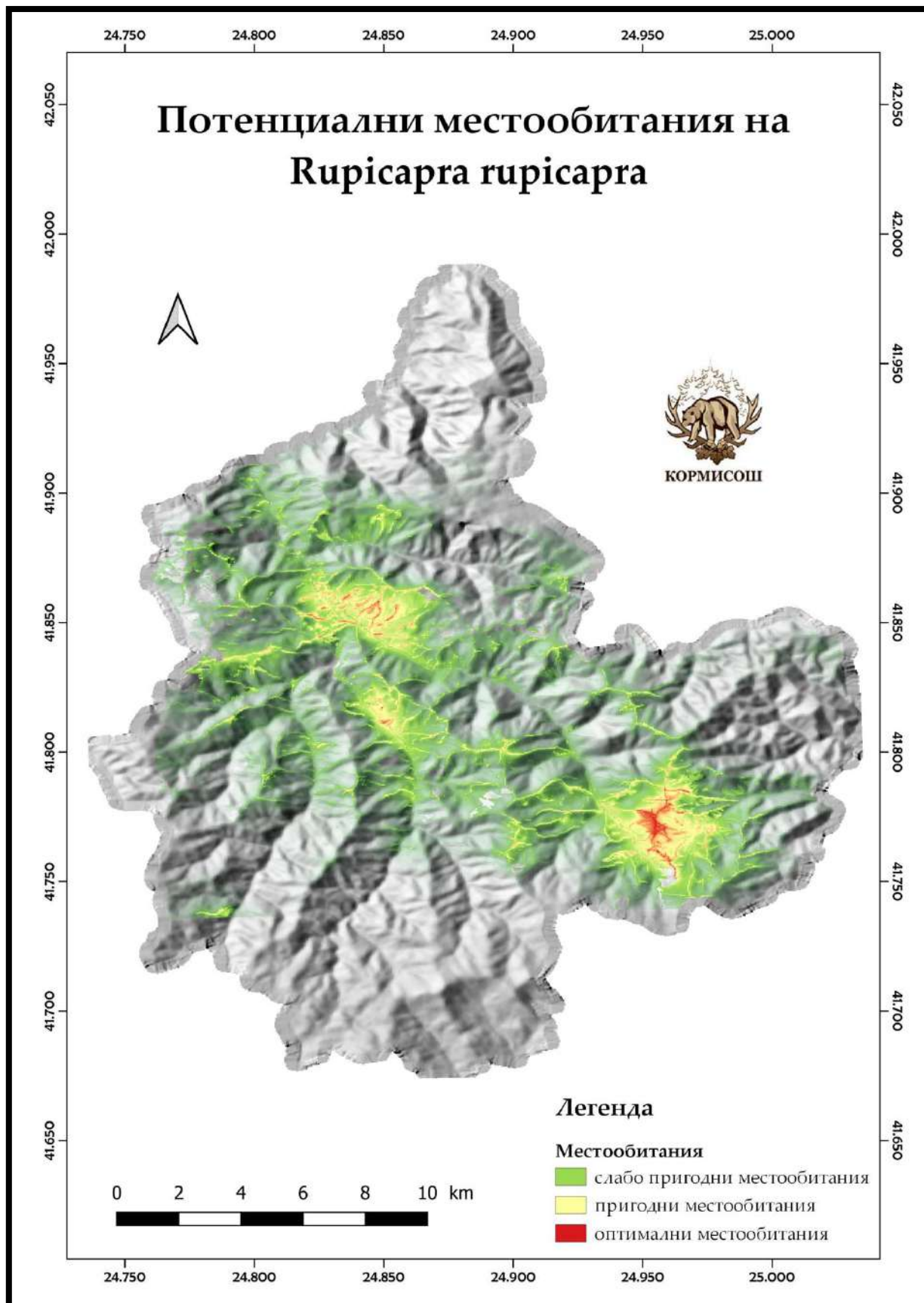
- цена за разстояние от места за отстрел - отразява интензивността на фактора висок риск от смъртност от антропогенен характер и представлява комбинация от наклон и разстояние до най-честите места за отстрел в ловностопанско отношение. (дивата коза е защитен вид по ЗБР от 1.01.2007 г., но с разрешени определен брой квоти за отстрел в ловните стопанства и ловните сдружения)

- цена за разстояние от сечища – отразява интензивността на фактора антропогенно безпокойство по време на горскостопански дейности и достъпността от страна на човека. Комбинация от наклон и разстояние до сечища.

- разстояние от пътища - отразява достъпността от страна на човека и интензивността на фактора антропогенно безпокойство.

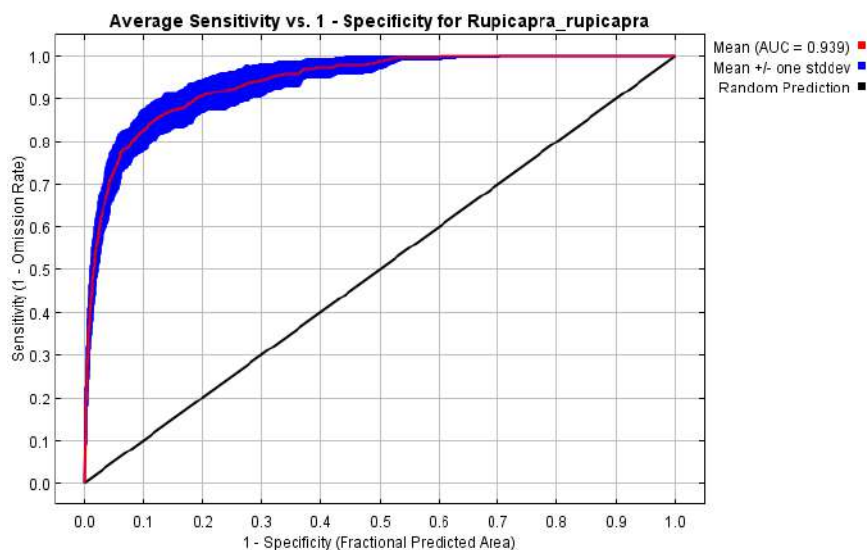
Повечето от тези променливи също са генерирани от цифров модел на релефа с размер на клетката 40x40м. За създаването на модела на пригодните местообитания на вида са използвани 20 повторения за повишаване на неговата достоверност, като отново 25% от събраните регистрации са използвани за верификация на модела при всеки цикъл на повторение. Използваният метод на повторение също е „Bootstrap”. Получените потенциални местообитания на вида са представени чрез средните стойности на модела (фиг.3) и са привързани към прилежащите им подотдели. Подотделите обаче не се публикуват в доклада поради изискванията за конфиденциалност.





Фиг. 3 Потенциални местообитания на дивата коза в ТП „ДЛС-Кормисош“

Фиг. 4 отново показва високата достоверност на модела в прогнозирането на потенциалните местообитания на вида. Стойността на площта между кривата и диагонала, (AUC=0.939) и формата на кривата (далеч от диагонала), показват отличен и стабилен модел.



Фиг. 4. ROC (receiver operating characteristic ) крива и средна стойност на площта под кривата (AUC) генерирана при изготвянето на модела

Площта на потенциалните местообитания на вида на база събраните до момента регистрации възлиза на 28 131 ха. В случая моделът показва пригодността на местообитанията само на база събраните до момента регистрации. За определяне на пригодните за вида местообитания в цялата площ на ТП „ДЛС-Кормисош“ е необходим цялостен и подробен мониторинг на вида в цялото стопанство.

Според резултатите от модела най-голямо значение за избор на местообитание от дивата коза в ТП „ДЛС-Кормисош“ имат цената за разстояние от места за отстрел – т.е. фактора висок риск от смъртност, цената за разстояние от сечища и земното покритие, като от него скалните комплекси имат най-голямо позитивно влияние, следвани от положението на склона, надморската височина, цената за разстояние от населени места и индекса на влажността. Останалите променливи са с доста по-нисък принос за избора на местообитание. Тези резултати добре кореспондират екологията и биологията на вида (Табл. 2).

Променлива	Процентен принос	Значимост на пермутационния тест
Цена за разстояние от места за отстрел	48	13.8
Цена за разстояние от сечища (до 2023г.)	22.5	39.7
Тип земно покритие	11.1	2.5
Положение на склона	8.8	2.3
Надморска височина	3.3	5.6
Цена за разстояние от населени места	2.6	3.9
Топографски индекс на влажността	2.4	1.2
Огънатост на склона – индекс на конвергенция	0.9	0.4
Пресеченост на терена	0.4	1.3
Разстояние от храсти	0	16.1
Разстояние от пасища и храсти	0	0.3
Планарна огънатост на склона	0	0
Разстояние от пътища	0	4.9
Разстояние от скални масиви	0	7.9

Таблица 2. Значимост на еко-географските променливи за избор на местообитание от дивата коза в ТП „ДЛС-Кормисош“



За дивата коза през годината е извършен и мониторинг по Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (НСМБР) съвместно с служители на РИОСВ – Смолян. Резултатите са анализирани от ИАОС.

- **Дива котка (*Felis silvestris*)** – през 2023 г. са събрани 3 локации за вида, а за периода 2016 – 2023 г. общо 19 локации.

- **Вълк (*Canis lupus*)** – (предмет на опазване в защитена зона BG0001031 „Родопи - Средни ) - през 2023 г. са събрани 3 локации за вида, а периода 2016 – 2023 г. общо 39 локации.

#### **Птици:**

- **Глухар (*Tetrao urogalus*)** – през 2023 г. са събрани 4 локации за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 13 локации.

- **Черен щъркел (*Ciconia nigra*)** – през 2023 г. е попълнен 1 формуляр за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 9 локации.

- **Черен кълвач (*Drycopus martius*)** – през 2023 г. са попълнени 22 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 68 локации.

- **Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*)** – през 2023 г. са попълнени 2 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 11 локации.

- **Сива мухоловка (*Muscicapa striata*)** – през 2023 г. са попълнени 13 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 18 локации.

- **Лещарка (*Tetrastes bonasia*)** – през 2023 г. са попълнени 3 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 18 локации.

- **Скален орел (*Aquila chrysaetos*)** – през 2023 г. са попълнени 3 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 6 локации.

- **Сокол скитник (*Falco peregrinus*)**- видът не е регистриран както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

- **Сокол орко (*Falco subbuteo*)**- видът не е регистриран както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

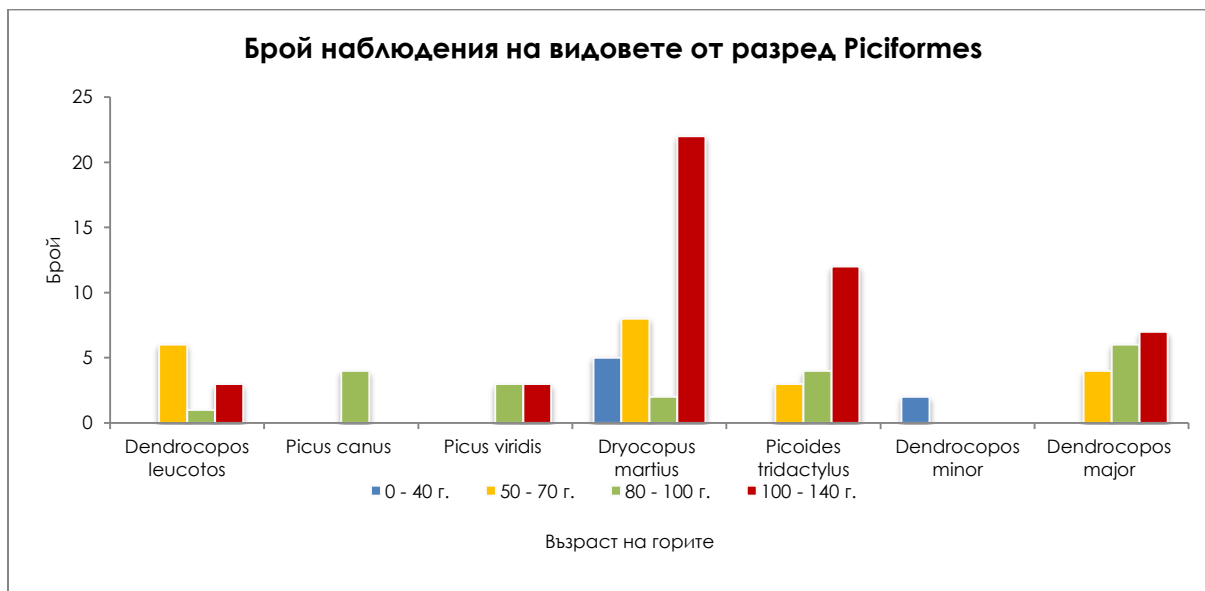
- **Голям ястреб (*Accipiter gentilis*)** - видът не е регистриран през 2023 г., а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 9 локации.

- **Осояд (*Pernis apivorus*)** – през 2023 г. са попълнени 3 формуляра за вида, а за периода 2016 – 2023 г. има общо 5 регистрации.

*Други регистрирани консервационно значими видове птици, които не са включени в доклада за горите с висока консервационна стойност:*

- **Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*)** – през 2023 г. са събрани 7 локации за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 24 локации. Всички регистрации са за наблюдавани следи от хранителното поведение на вида.

За регистрираните видове кълвачи, като видове привързани към старите гори за изграждане на гнездови хралупи и като източник на хранителна база, наблюденията (2018 – 2023 г.) са съпоставени спрямо възрастта на горите на фиг. 5.



Фиг. 5 Брой наблюдения на видовете кълвачи спрямо възрастта на горите

## Бръмбари

- **Заплетен карабус (*Carabus intricatus*)** – през 2023 г. е попълнен 1 формуляр за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 4 локации.

- **Еленов рогач (*Lucanus cervus*)** – през 2023 г., е попълнен 1 формуляр за вида, а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 5 локации.

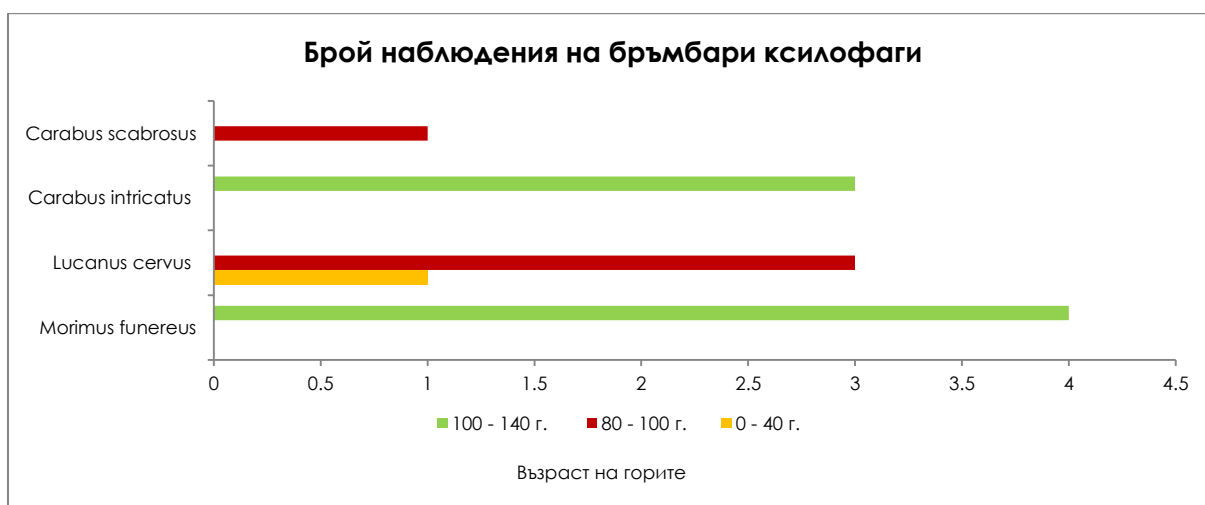
- **Трионест сечко (*Prionus coriarius*)** – видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

- **Алпийска розалия (*Rosalia alpina*)** – видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

- **Голям буков сечко (*Morimus asper funereus*)** – видът не е регистриран през 2023 г., а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 4 локации.

- **Голям сечко (*Cerambyx cerdo*)** - видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

Наблюденията (2018 – 2023 г.) за бръмбарите ксилофаги, като видове развиващи се в мъртва дървесина също са съпоставени спрямо възрастта на горите на фиг.6. Ясно се вижда зависимостта им от старите гори.



Фиг.6 Брой наблюдения на видовете бръмбари ксилофаги спрямо възрастта на горите

## Пеперуди

- **Глогова торбогнезница (*Eriogaster catax*)** – видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

- **Розово нощно пауново око (*Perisomena caecigena*)** - видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият период 2016 – 2023 г.

- **Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*)** – видът не е установяван през 2023 г., а за периода 2016 – 2023 г. са събрани общо 5 локации.

## Земноводни и влечуги

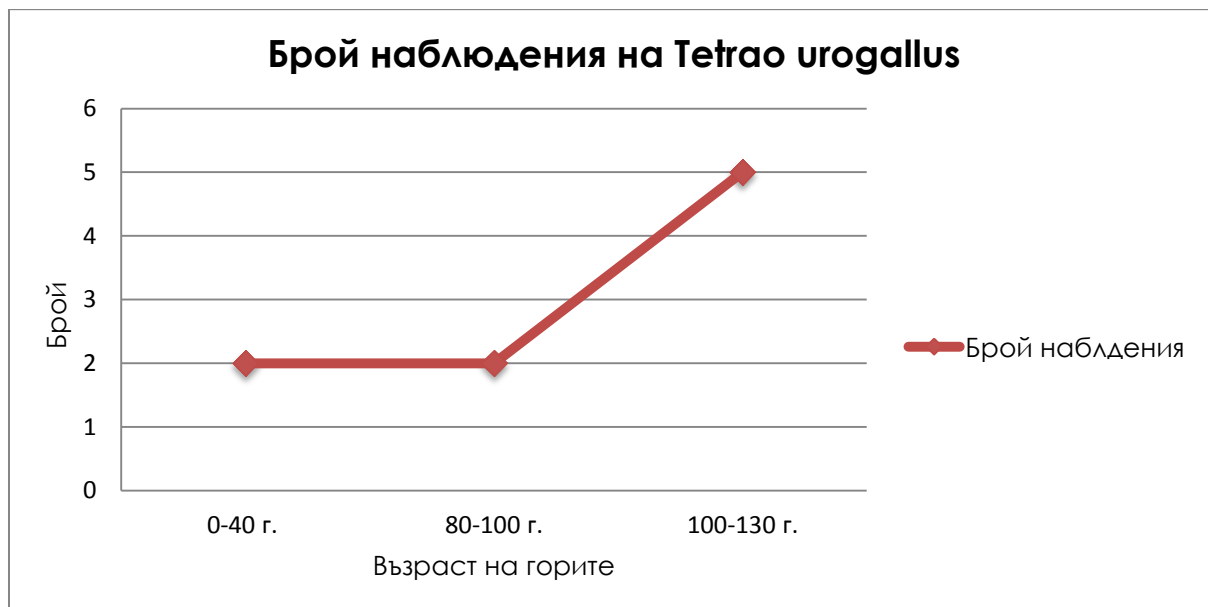
- **Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)** - видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият за период 2016 – 2023 г.

- **Южен гребенест тритон (*Triturus ivanbureschi*)** - видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият за период 2016 – 2023 г.

- **Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*)** - видът не е установяван, както през 2023 г., така и за целият за период 2016 – 2023 г.

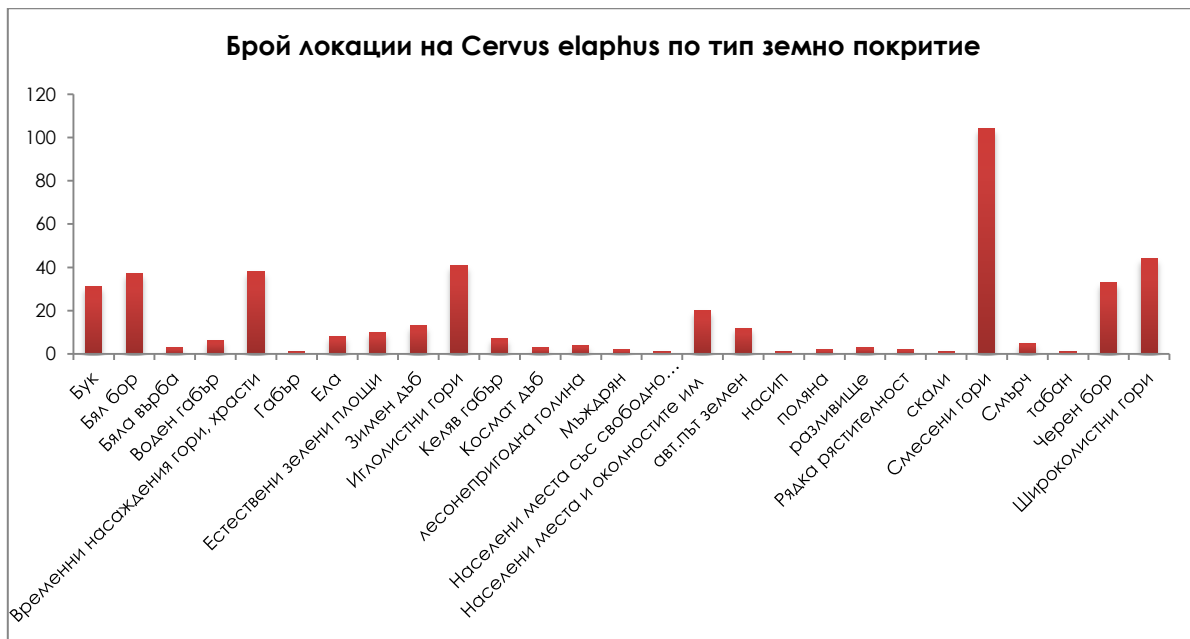
## ВКС 1.3 - КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

- **Токовища на глухар (*Tetrao urogallus*)** – поради липса на достатъчно информация за критичните концентрации при глухаря, събраните до момента (2018 – 2023 г.) данни също са анализирани спрямо възрастта на горите, в които са регистрирани. Макар и малко, данните потвърждават, че предпочитаните местообитания от глухаря също са основно старите гори. Резултатите са показани на фиг. 7



Фиг. 7 Брой наблюдения при глухара спрямо възрастта на горите

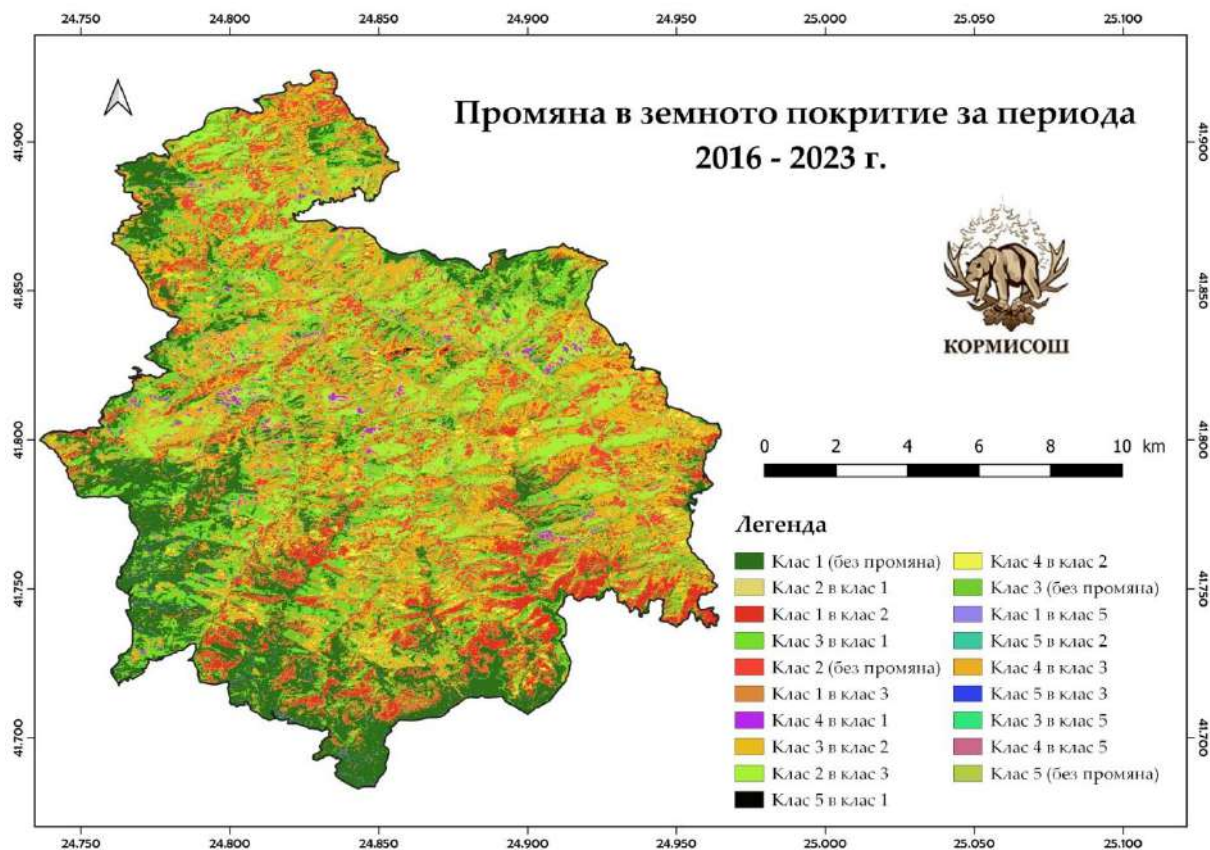
- **Сватбовища на елени (*Cervus elaphus*)** – поради липса на достатъчно информация за критичните концентрации при благородния елен, събраните до момента (2018 – 2023 г.) данни са анализирани спрямо типа земно покритие, в което са регистрирани. За целта наличните регистрации са привързани към обединения слой за земно покритие по вид подотдел, доминантен дървесен вид и тип земно покритие по Corine Land Cover. Резултатите са представени на фиг. 8.



Фиг. 8 Брой регистрации на благороден елен спрямо типа земно покритие

**2. Мониторинг на ВКС 2 - ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ.** Непокътнати горски ландшафти, големи екосистеми на ниво ландшафт и мозайки от екосистеми с глобално, регионално или национално значение, в които съществуват жизнени популации на повечето естествено срещащи се видове в естествените им модели на разпространение и обилие.

Природните екосистеми като цяло са динамични и променящи се системи във времето. Тези промени по принцип са много бавни и в рамките на една година могат да останат почти незабележими. Но когато ги сравним във времето, можем да открием промените, които са настъпили в ландшафта. За това мозайките от екосистеми от ВКС 2, екосистемите от ВКС 3, включително горите във фаза на старост, подотделите с провеждани сечи и горите принадлежащи към ВКС 1, ВКС 4 и ВКС 6 са подложени на анализ с техниките, които предоставят методите за дистанционно наблюдение. Ландшафтните промени са открити с помощта на методите за автоматична класификация на земното покритие. Използвани са две безоблачни сателитни снимки от орбиталните спътници Sentinel – 2 от 2016 г. и 2023 г. Снимките са класифицирани в пет класа земно покритие според спектралните им сигнатури, като за откриването на настъпилата промяна, референтното изображение е сравнено с настоящето такова с помощта на техниките за дистанционен анализ. Резултатите са показани на фиг. 9 и фиг. 10. Почти всички класове земно покритие включват в себе си в една или друга степен горска покривка, но освен гори, класовете включват още и скали, гола почва, нелесопригодни площи, ливади, застроени площи, площи на миннодобивната промишленост, реки и т. н. Настъпилите промени разбира се дължат не само на сечите (в ТП „ДЛС-Кормисош” голи сечи не се провеждат, освен в случаите на усвояване на пострадала дървесина от природни бедствия, като големи пожари, каламитети от корояди и др.), колкото на съвкупност от множество фактори, като сукцесия, изветряне, самозалесяване, вредители по горските насаждения, разширяване на пътища, пожари и т. н.



Фиг. 9 Промяна в земното покритие за периода 2016 – 2023 г.

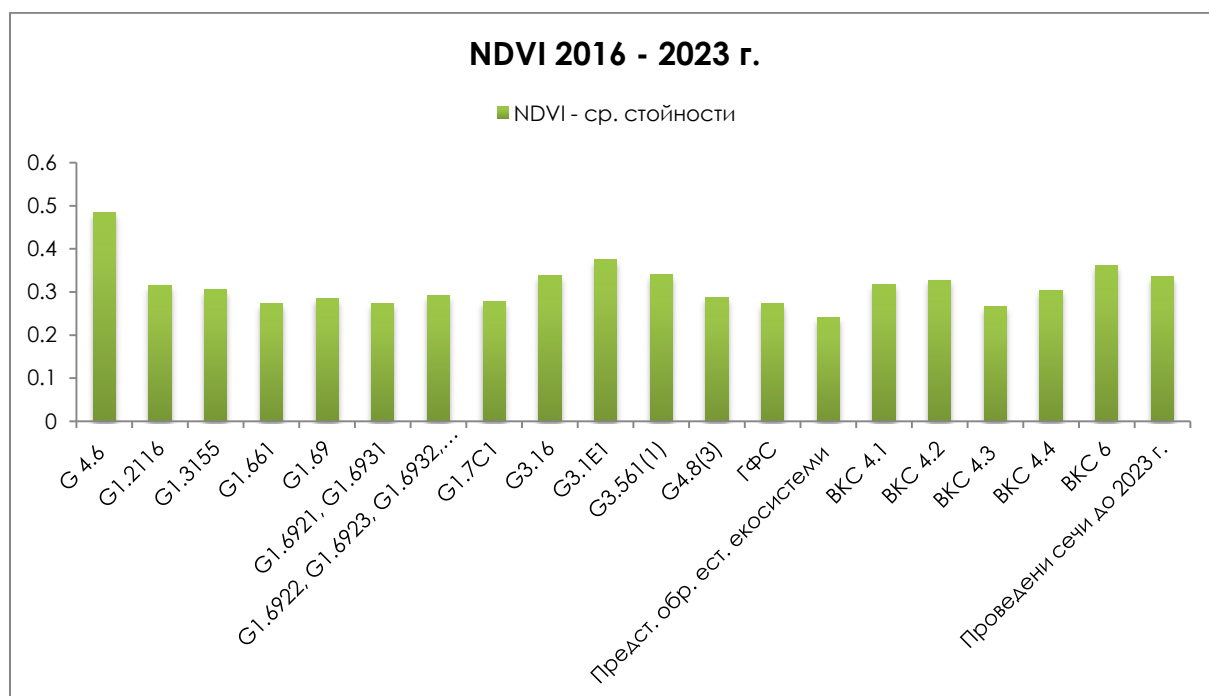


Фиг 10. Промени в площта на класове земно покритие в ха за периода 2016 – 2023 г

Като част от целия родопски масив горите в територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ са с високо ниво на естественост – 80% и с ниско ниво на фрагментираност – 5%. В обхвата на ТП „ДЛС-Кормисош“ не са изградени големи инфраструктурни обекти, засягащи горски територии. Не са констатирани едроплощни повреди от биотични фактори. Установените повреди от ветроломи и ветровали са на малки площи и не оказват значително отрицателно въздействие върху цялата площ на ВКС 2. Не са създавани големи по площ изкуствен култури. Няма констатиран голям процент обезлистване от листогризещи насекоми в териториите попадащи в обхвата на ВКС 2.

**3. Мониторинг на ВКС 3 - ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ.** Редки, защитени или застрашени от изчезване екосистеми, местообитания или рефугии.

Промените, които са настъпили във времето в екосистемите от ВКС 3 са анализирани с помощта на един от основните растителни индекси – индексът за нормализиране на разликите във вегетацията – NDVI. Както говори и името му, индексът е показател за състоянието на вегетацията и обикновено се използва за оценка здравето и гъстотата на растителността (респ. на процента горско покритие). За откриване на промените настъпили в съответните ВКС за периода 2016 г. – 2023 г. е изчислена разликата в индекса от съответните години, но за един и същ прозорец от време. Само така можем да получим промените за изследвания период от време. Тези промени са представени със средните стойности на индекса за всяка екосистема на фиг. 11. Трябва да се има предвид обаче, че реалните средни стойности на индекса за екосистеми G1.661, G1.7C1, ГФС и Представителните образци от естествени екосистеми, са малко по-високи от показаните на графиката. Изготвянето на анализа изисква изцяло безоблачни сателитни изображения за един и същи прозорец от време за различните години. Поради липсата на такива обаче, анализът е извършен с изображение с 10% облачност, което леко намаля средните стойности на индекса за посочените екосистеми.

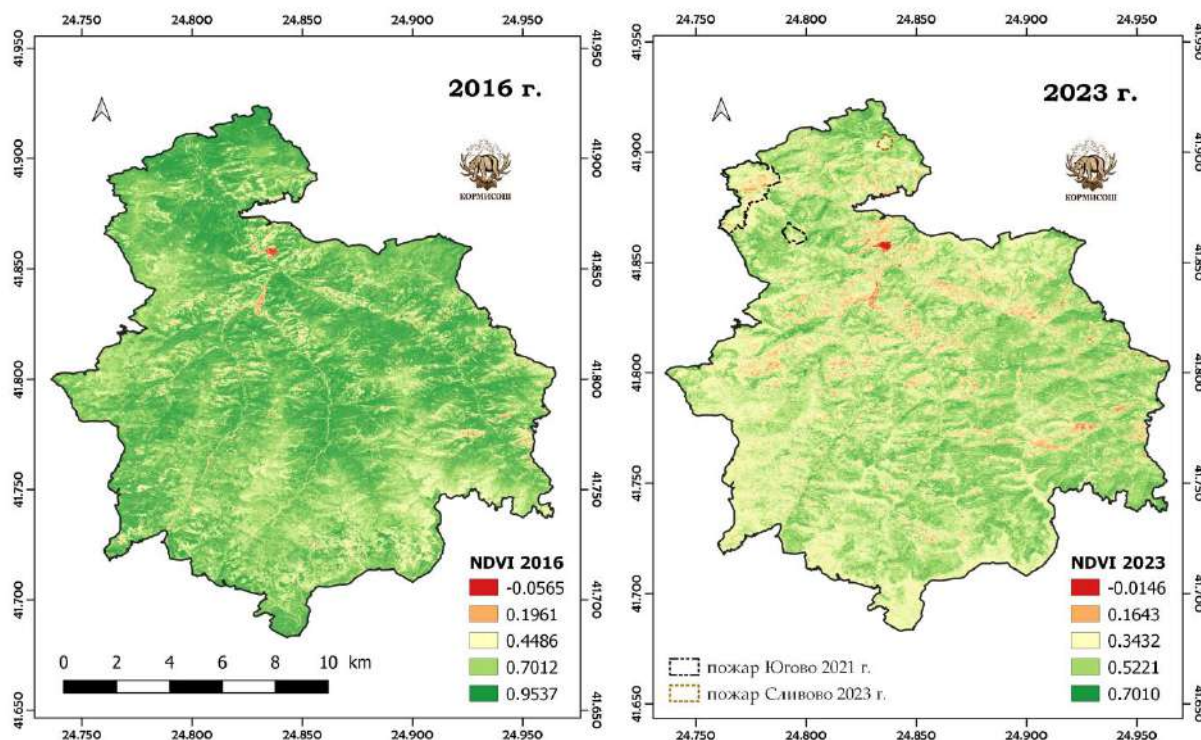


Фиг. 11 Разлика в NDVI за периода 2016 – 2023 г. по екосистеми

На фиг. 12 пък е показано състоянието на вегетацията в началото на пролетта на 2016 г. и в края на есента на 2023 г. По – ниските стойности на NDVI в края на есента на 2023 г. тук се дължат не само на описаните по-горе настъпили промени в земното покритие на ландшафтно ниво и на възникналите горски пожари през годините, но и на по – слабата вегетация на растителността в края на есента.



## Промяна в NDVI за периода 2016 - 2023 г.



Фиг. 12 Състояние на вегетацията за периода 2016 – 2023 г.

За екосистемите от ВКС 3 е извършен и текущ годишен мониторинг, чрез попълване на изискуемите формуляри. Резултатите са описани по-долу, както следва:

- **G1.2116 Dacio-Moesian ash-alder woods (Смесени крайречни галерийни съобщества с основен едификатор черна елша)** - Жизнеността на отделните дървета е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени и повалени дървета. В отделни насаждения има наличие на единични изсъхнали дървета. Реални потенциални заплахи не са установени. – попълнен е един формуляр за годината.

- **G1.3155 Rhodopide Mediteranean poplar galleries (Крайречни гори, срещащи се в равнините и низините с преходно-континентален климат в Южна България)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - няма. Реални и потенциални заплахи не са установени. – попълнен е един формуляр за годината.

- **G1.6921/G1.6931 Southeastern Moesian and Balkan Range acidophilous beech forests (Ацидофилни широколистни и смесени широколистно-иглолистни гори с основен едификатор обикновен бук)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - има единични пречупени и изсъхнали дървета. Наличие на сукцесионни процеси, дегенеративни процеси, реални и потенциални заплахи няма. – попълнени са 11 формуляра за годината.

- **G1.6922/G.6923/G1.6932/G1.6933 Southeastern Moesian and Balkan Range neutrophile beech forests (Неутрофилните букови гори)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени и повалени

дървета. В отделни насаждения има наличие на единични изсъхнали дървета. Сукцесионни процеси, дегенеративни процеси, реални и потенциални заплахи не са установени. – попълнени са 100 формуляра за годината.

- **G1.661 Middle-European dry-slope limestone beech forests (Ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плитки почви от типове лесивирани файоземи и ренджини)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от биотични фактори и сукцесионни процеси не се наблюдават. – попълнени са 21 формуляра за годината.

- **G1.69 Thermophilous Moesian beech forests (Чисти и смесени широколистни гори с основен едификатор обикновен бук)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване няма. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени дървета. Сукцесионни процеси, дегенеративни процеси, реални и потенциални заплахи не са установени. – попълнени са 21 формуляра за годината.

- **G1.7C1 [Ostrya carpinifolia] woods (Съобщества с участие на воден габър)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори – на места има единични изсъхнали и пречупени дървета. Сукцесионни процеси и потенциални заплахи не се наблюдават. – попълнени са 38 формуляра за годината.

- **G3.16 Moesian [Abies alba] forests (Горите от обикновена ела)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени и изсъхнали дървета. Сукцесионни процеси, дегенеративни процеси и реални потенциални заплахи като цяло няма. – попълнени са 12 формуляра за годината.

- **G3.1E1 Southeastern Moesian [Picea abies] forests (Горите от смърч са доминиращи в иглолистния горски пояс в планините на България)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени и изсъхнали дървета. Сукцесионни процеси, дегенеративни процеси и реални потенциални заплахи като цяло за екосистемата не са установени. – попълнени са 41 формуляра за годината.

- **G3.561(1) Helleno-Balkan Pallas' pine forests (Съобществата на паласовия черен бор)** - Жизнеността на отделните дървета в насажденията, които не са засегнати от пожарите през изминалите години като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. В някои насаждения има нападения от корояди. Сукцесионни процеси не се наблюдават. – попълнени са 2 формуляра за годината.

- **G 4.6 Mixed [Abies] - [Picea] - [Fagus] woodland (Смесени широколистно-иглолистни гори със задължително участие на обикновен бук и/или обикновена ела и/или обикновен смърч)** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени и изсъхнали дървета. Сукцесионни процеси, дегенеративни процеси, реални и потенциални заплахи не са установени. – попълнени са 5 формуляра за годината.

- **G4.8(3) Mixed non-riverine deciduous and coniferous woodland- (Смесени иглолистно-широколистни съобщества на паласовия черен бор с водния габър (Ostrya carpinifolia), развиващи се на скалисти терени в дерета, главно в югозападните райони на страната).** - Жизнеността на отделните дървета и насаждения, като цяло със добра. Повреди от биотични фактори – няма. Сукцесионни процеси и потенциални заплахи не са установени. – попълнени е 1 формуляр за годината.

- **Гори във фаза на старост (Old-growth forests)** - Жизнеността на отделните дървета в насажденията като цяло е добра. Обезлистване не се наблюдава. Повреди от



абиотични и/или биотични фактори - на места има единични пречупени и изсъхнали дървета – попълнени са 53 формуляра за годината.

**4. Мониторинг на ВКС 4 - ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ.** Основни екосистемни услуги от критично (незаменимо) значение в определени ситуации, вкл. опазване на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.

#### **ВКС 4.1 - ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА**

- Проведените горскостопански дейности (сечи) в насаждения определени като вододайни зони, не оказват значителни отрицателни въздействия и тези дейности са съобразени и съгласувани с компетентните органи (РИОСВ, БДИБР). В случай, че сечта е предвидена в ГСП, то същият преди одобрението си е съгласуван с компетентните органи, а при изготвяне на план-извлечение, същото се съгласува с компетентните органи, преди одобрение от РДГ - Пловдив. Извършените лесовъдски дейности са насочени към подобряване на здравословното състояние на горите, подпомагане създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна структура. На територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ не са провеждани голи сечи. Интензивността на сечите в гори ВКС 4.1 е по-ниска, а в случай че в близост има извори и чешми се оставя буферна зона.

#### **ВКС 4.2 - ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ**

- Проведените лесовъдски дейности не са оказвали отрицателни въздействия върху тези територии, които да нарушават функциите им. Здравословното състояние на горите в тези участъци е добро. Няма наличие на ерозионни процеси. Няма промени в структурата и състава на насажденията. Няма повреди по естествената крайречна растителност.

#### **ВКС 4.3 - ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ**

- В насажденията, определени като гори с решаващо противоерозионно значение, през 2023 г. са провеждани възобновителни, отгледни, санитарни, принудителни и технически сечи. Извършените лесовъдски дейности са насочени към подобряване на здравословното състояние на горите и създаване на условия за формиране на смесени насаждения с неравномерна структура. Пълнотата на насажденията след изведените сечи не е намаляла под 0.5. При извеждане на сечи в стръмни терени, извоза на дървесина се извършва с животинска сила и късометражна въжена линия. На много каменливи и урвести терени не се планират и провеждат горскостопански мероприятия. Проведените лесовъдски дейности не са оказали отрицателно въздействие върху територията на горите определени като гори с решаващо противоерозионно значение и не са нарушили функциите им.

## **ВКС 4.4 - ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ**

- На територията на стопанството през 2023 г. са възникнали 2 горски пожара на обща площ 405 дка. причинени от мълния в следствие на гръмотевична буря. Състоянието на насажденията, които представляват бариера за разпространение на пожари като цяло остава добро. Проведените лесовъдски дейности не са оказали значителни отрицателни въздействия върху тези територии и не са нарушили функциите им.

## **5. Мониторинг на ВКС 5 - ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.**

Места и ресурси от фундаментално значение за задоволяване на основните потребности на местните общности (вкл. поминък, здраве, храна, вода), идентифицирани с тяхно участие.

- Общото количество реализирана дървесина през 2023 г. е 11 189 м<sup>3</sup>, в т.ч. за физически лица – 310 м<sup>3</sup> (местно население); на юридически лица (фирми) – 10 879 м<sup>3</sup>.

Търсенето на дърва за огрев през летните месеци е слабо, интереса се засилва есента до началото на зимата. Ресурса на ТП „ДЛС-Кормисош” е ограничен, поради което не може да се задоволят нуждите от дърва за огрев на всички желаещи от населените места в обхвата на стопанството (1 община с общо 9 населени места). Провеждат се срещи с кметовете, относно осигуряването на местното население с дърва за огрев. Стремим се да осигурим дърва за огрев на населението от принудителни и санитарни сечи в достъпни насаждения намиращи се в близост до населените места.

- За 2023 г. няма подавани заявления и съответно няма издавани разрешителни за паша в ДГТ. В планинските райони на стопанството земеделието и животновъдството са слабо развити, предвид намаляване броя и застаряване на населението в селата. Отглежданите земеделски култури са на малки площи и в близост до населените места. Малкото отглеждани животни пашуват в изоставени земеделски земи.

- На територията на ТП „ДЛС-Кормисош” има 1 ловно сдружение с 5 ловни дружини и 186 бр. ловци.

**6. Мониторинг на ВКС 6 - КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.** - Места, ресурси, местообитания и ландшафти от глобално или национално културно, археологично или историческо значение и/или от критично (незаменимо) значение за традиционната култура на местните общности и коренното население, идентифицирани с тяхно участие, вкл. културно, екологично, икономическо или религиозно/духовно значение.

- **Историческа местност „Кръстов”, където има останки от стар манастир и е изграден нов църковен комплекс „Света троица”/Кръстова гора.**

Няма повреди от биотични и абиотични фактори. Състоянието на горите е добро и не са нарушени функциите им. Насажденията включени в ВКС 6, продължават да запазват критичната си значимост съгласно определението за ВКС 6. Всяка година особено в дните около Кръстовден горите от тази ВКС осигуряват и задоволяват рекреационните и религиозни потребности на туристите, които посещават Кръстова гора, както и местността Хайдушки поляни през цялата година.

## **ХII. Представителни образци от естествени горски екосистеми**

Със Заповед № 57/15.03.2019 г. на Директора на ТП „ДЛС-Кормисош“ е утвърден списък на Горите във фаза на старост (Old growth forests) на територията на стопанството. В Доклада на ГВКС е включен списък на насажденията възприети като представителни образци на естествените екосистеми, част от които са и Горите във фаза на старост, същите представляват 14,06 % от площта, на стопанството и включват следните типове екосистеми:

- Естествени бял борови гори – 29,5 ха и гори във фаза на старост - 37,3 ха;
- Естествени гори от черен бор – 58,1 ха и гори във фаза на старост - 93,5 ха, от които 30,4 ха са засегнати от пожара в землището на с. Югово.
- Естествени смърчови гори – определени за гори във фаза на старост - 97,0 ха;
- Естествени елови гори – 27,3 ха и гори във фаза на старост - 2,5 ха;
- Букови гори (ацидофилни и неутрофилни) - 5,9 ха и гори във фаза на старост 679,3 ха
- Термофилни букови гори – 10,9 ха и гори във фаза на старост 174,1 ха, от които 22,0 ха са засегнати от пожара в землището на с. Югово.
- Гори от зимен дъб – определени за гори във фаза на старост - 527,1 ха
- Дъбови гори с участие на зимен дъб, благун, цер – определени за гори във фаза на старост - 16,2 ха
- Гори от космат дъб – определени за гори във фаза на старост - 23,8 ха
- Гори от воден габър – определени за гори във фаза на старост - 309,1 ха
- Поляни – 8,9 ха
- Скали, сипей, лесонепригодна долина – 113,0 ха, от които 8,0 ха са засегнати от пожара в землището на с. Югово.

От извършения мониторинг на ВКС 3 се установи че, здравословното състояние на насажденията е добро. Наблюдават се повреди от биотичен и абиотичен характер на единични дървета или на малки групи от дървета, които не оказват значително отрицателно въздействие върху екосистемите.

## **ХIII. Въздействие на дейностите по управление върху околната среда**

За да се намали въздействието върху околната среда, при планиране и провеждане на всички горскостопански мероприятия се спазват препоръките и указанията за стопанисване на съответната ВКС, посочени в Доклада за ГВКС на ТП „ДЛС-Кормисош“. От възобновителните сечи се провеждат предимно сечи с дълъг възобновителен период. През последните години краткосрочно-постепенни сечи не се извеждат, а планираните такива се заменят със сечи с удължен възобновителен период (групово-постепенна, постепенно-котловинна). След провеждане на тези сечи се наблюдава добър естествен възобновителен процес.

Провеждат се отгледни сечи - прореждания, пробирки, селекционни, чрез които се създават благоприятни условия за нарастване на дърветата от желаните видове.

Санитарни и принудителни сечи се извеждат при повреди, причинени от биотични и абиотични фактори с цел подобряване фитосанитарното състояние на насажденията и предотвратяване развитието на каламитети.

Проведените технически сечи са предимно за почистване на просеки на електропроводи, за да се предотврати опасността от аварии и възникване на пожари.

След проведените сечи не се наблюдават повреди по подраста. Има единични повредени дървета вследствие на извоза на дървесина, които са в рамките на допустимото. Предимно се залага на извоз с животинска сила на къси секции и сортименти, а при насаждения с по-голям наклон, извоза се осъществява с късометражна въжена линия. Тези начини на извоз са максимално щадящи.

След извеждане на сечите в насажденията се оставя мъртва стояща и лежаща дървесина.

Още при маркиране на насажденията, стоящи мъртви дървета (биотопни дървета) се отбелязват с буква "Б" и същите не подлежат на сеч, а след сечта вършината и отпадната дървесина не се изнасят от сечищата.

Преди започване на маркирането на дадено насаждение се извършва проверка в Доклада на ГВКС относно наличието на ВКС. В случай, че се установят такива, същите се описват в документите на насаждението и се посочват мерки за тяхното опазване. От проведените горскостопански дейности не е констатирано отрицателно въздействие върху ВКС.

При наличие на постоянни водни течения, преминаващи през или по границата на насажденията предвидени за сеч, се оставя 15 м буферна зона, която се отразява в карнет-описа и технологичния план на насаждението и се описват мерки за опазване на водното течение. През изминалата година не са констатирани повреди на водни ресурси в резултат на горскостопанската дейност.

Преди маркиране на всяко едно насаждение (ДГТ) на територията на ТП ДЛС „ДЛС-Кормисош“, границата му се обхожда с GPS-устройство и се отбелязва на терен. През последните години тази практика дава добри резултати и се избяга навлизане в съседни имоти. От проведените горскостопански дейности не са констатирани неблагоприятни въздействия върху съседни имоти или инфраструктура. Горските пътища, по които се транспортира дървесина се поддържат в добро състояние. При повреда се извършват текущи ремонти с техника на стопанството. Също така при валежи не се извършва транспортиране на дървесина с цел опазване на пътищата.

През изминалата година не са констатирани повреди от природни бедствия в резултат на горскостопанска дейност.

Ежегодно на територията на ТП „ДЛС-Кормисош“ се извършва мониторинг на биологичното разнообразие и на редки, застрашени и изчезващи горски екосистеми. Данните от мониторинга показват, че състоянието на насажденията е добро и няма отрицателни въздействия от горскостопанската дейност.

Проведените горскостопански дейности през 2023 г. не са оказали негативно въздействие върху водните ресурси и почвата, което да доведе до възникване на за ерозионни процеси. Състоянието на горските пътищата е добро, като при нужда се извършва текущ ремонт с техника на стопанството. За 2023 г. не е констатирано нерегламентирано изхвърляне на битови и промишлени отпадъци в горските територии.

#### **XIV. Въздействие на дейностите по управление върху социалната среда**

През 2023 г. в стопанството са постъпили 14 бр. жалби и сигнали, свързани с нанесени щети и повреди от кафява мечка, благороден елен, дива свиня и служебни коне върху селскостопански култури и ловностопански съоразения, за наличие на опасни дървета в близост до частни имоти и за ограничен достъп до обект за дърводобив поради влошено състояние на горски път, както следва:

- за нанесени щети от кафява мечка върху електропастир и автоматична хранилка, както и за задържане на мечка в близост на къщи в населени места – 3 бр. жалби – мерки са предприети от РИОСВ – Смолян, като за нанесените щети лицата са

обезщетени с финансови средства.

- за нанесени щети от дива свиня и благороден елен върху селскостопански култури от картофи и фасул – 8 бр. жалби – лицата ще бъдат обезщетени с финансови средства от ТП „ДЛС-Кормисош“.

- за нанесени щети от служебни коне върху овощни дръвчета – 1 бр. жалба – след установяване на причината и размера на щетата при необходимост лицето ще бъде обезщетено с финансови средства от ТП „ДЛС-Кормисош“.

- за ограничен достъп до обект 2313 поради влошено състояние на горски път – 1 бр. жалба - пътят своевременно и ремонтиран от служители на ТП „ДЛС-Кормисош“

- за наличие на опасни дървета в близост до частен имот – 1 бр. жалба – за премахването на опасните дървета е издадено разрешително за сеч № 0748010/06.12.2023 г. по реда на чл. 51 в, ал. 2, от Наредба №8 за сечите в горите и дърветата своевременно са отстранени

Проведените горскостопански дейности (сечи) в насаждения определени като вододайни зони, не оказват значителни отрицателни въздействия и тези дейности са съобразени и съгласувани с компетентните органи (РИОСВ, БДИБР). В случай, че сечта е предвидена в ГСП, то същият преди одобрението си е съгласуван с компетентните органи, а при изготвяне на план-извлечение, същото се съгласува с компетентните органи, преди одобрение от РДГ - Пловдив. Извършените лесовъдски дейности са насочени към подобряване на здравословното състояние на горите, подпомагане създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна структура. През последните няколко години на територията на стопанството не са провеждани краткосрочно-постепенни сечи, като предвидените такива са заменени със сечи с удължен възобновителен период (групово-постепенна, постепенно-котловинна). Интензивността на сечите в тези гори е по-ниска, а в случай че в близост има извори и чешми се оставя буферна зона.

Съгласно чл.115 от Закона за горите, до 1/3 от годишното ползване на дървесина може да бъде предоставено на "местни търговци". Всяка година ТП „ДЛС-Кормисош“ провежда процедури за добив и продажба на дървесина с ограничението за „местни търговци“. През 2023 г. с ограничение за „местни търговци“ са предложени на процедури – 2 642 м<sup>3</sup>.

През 2023 г. на физически лица са предоставени – 310,00 пл. м<sup>3</sup> дърва за огрев (на корен). В ТП „ДЛС-Кормисош“ са подадени - 7 списъка от кметове за закупуване на дървесина на корен. Търсенето на дърва за огрев през летните месеци е слабо, интереса се засилва есента до началото на зимата. Ресурса на ТП „ДЛС-Кормисош“ е ограничен, поради което не може да се задоволят нуждите от дърва за огрев на всички желаещи от населените места в обхвата на стопанството (1 община община с общо 9 населени места). Провеждат се срещи с кметовете, относно осигуряването на дърва за огрев. Стремим се да осигурим дърва за огрев на населението от принудителни и санитарни сечи в достъпни насаждения намиращи се в близост до населените места. Горските територии в близост до обекти от културно-историческо, икономическо екологично, религиозно или духовно значение за местните общности са в добро състояние и проведените лесовъдски дейности не са оказали отрицателно въздействие върху тях. При работа в близост до такива обекти се оставя буферна зона, в която не се извършват дейности. Основни предизвикателства за подобряване ефективността и продуктивността на горското стопанство при спазване на принципите на горска сертификация са насочени към балансирано и отговорно отношение в различни направления - екологични, икономически и социални, които са свързани с голям брой заинтересовани страни.

За подобряване ефективността и продуктивността е необходимо да продължат

действията на стопанството по популяризиране на ползите от прилагане на стандарта по горска сертификация при стопанисването и управлението на горите от ТП „ДЛС-Кормисош“

## **XV. Промени в околната среда**

Промените в околната среда настъпват както от естествени фактори, така и от антропогенно въздействие. Промените настъпили поради естествени причини, бяха описани в доклада по-горе. За да не се допуска прекомерно антропогенно въздействие върху горските екосистеми се спазват разпоредбите на Наредба № 8 за сечите в горите, както и при провеждане на отгледни сечи, не се допуска еднократно отсичане на повече от 20% от запаса на насаждението, а при провеждане на възобновителните сечи не се допуска еднократно отсичане на повече от 25% от запаса на насаждението.

Изготвил: ...../п\*/.....  
/Даниела Димитрова, горски стражар/

Директор:...../п\*/.....  
/инж. К. Радков/

*\*Налице е положен подпис, като същият е заличен съгласно Общият регламент за защита на личните данни ( Регламент ЕС 2016/679)*